

**AB LESTO (TOLIAU – BENDROVĖ) PASTABOS IR PASIŪLYMAI
VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS (TOLIAU – KOMISIJA) 2014 M. BALANDŽIO 29 D. NUTARIMO NR. O3-112 „DĖL ELEKTROS
ENERGIJOS ĮMONIŲ APSKAITOS ATSKYRIMO, SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO IR SU APSKAITOS ATSKYRIMU SUSIJUSIŲ REIKALAVIMŲ APRAŠO
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO PROJEKTUI (TOLIAU – PROJEKTAS, APRAŠAS)**

2015 m. rugsėjo 1 d.
Vilnius

Eil. Nr.	Projekto/ galiojančio Aprašo nuostata	Komentaras	Siūlomas pakeitimas
1.	<p>„23.8. elektros energetikos įmonės įgyvendintos investicijos, kurios neprailgina esamo turto naudingo tarnavimo laiko, nusidėvėjimo skaičiavimo pabaigos data turi būti lygi turto vieneto, su kuriuo ši investicija susijusi (inventorinis numeris sutampa), naudingo tarnavimo laiko pabaigos datai. Jeigu tokios investicijos ir susijusio turto vieneto naudingo tarnavimo laikas reikšmingai skiriasi, įgyvendinant tokias investicijas turi būti vadovaujamosi ekonominio naudingumo principu įvertinant galimas investavimo alternatyvas.“</p>	<p>Nėra aiški Aprašo projekto 23.8 punkto redakcija. Manytume, kad reikalavimas vertinti investavimo alternatyvas yra Investicijų derinimo Komisijoje tvarkos objektas, o ne šio Aprašo objektas, todėl Aprašo 23.8 punktą siūlome išbraukti.</p>	<p>„23.8. elektros energetikos įmonės įgyvendintos investicijos, kurios neprailgina esamo turto naudingo tarnavimo laiko, nusidėvėjimo skaičiavimo pabaigos data turi būti lygi turto vieneto, su kuriuo ši investicija susijusi (inventorinis numeris sutampa), naudingo tarnavimo laiko pabaigos datai. Jeigu tokios investicijos ir susijusio turto vieneto naudingo tarnavimo laikas reikšmingai skiriasi, įgyvendinant tokias investicijas turi būti vadovaujamosi ekonominio naudingumo principu įvertinant galimas investavimo alternatyvas.“</p>
2.	<p>„32.6. komandiruočių, personalo vystymo, reprezentacijos, reklamos, viešųjų ryšių, rinkodaros, komunikacijų tyrimų, nuotolinių kanalų populiarinimo, įvairių monitoringų sąnaudas, kurios yra būtinos reguliuojamai veiklai vykdyti, sudarančias daugiau kaip: <...> 32.6.2. 0,61 proc. elektros energetikos skirstymo veiklą vykdančios įmonės verslo vieneto veiklos sąnaudų, nurodytų Aprašo 21.6–21.11 papunkčiuose;“ 32.6.3. 3,2 proc. elektros energetikos visuomeninio tiekimo veiklą vykdančios įmonės verslo vieneto veiklos sąnaudų, nurodytų Aprašo 21.6–21.11 punktuose;“ <...></p>	<p>Bendrovė 2014 metais faktiškai patyrė komandiruočių, personalo vystymo, reprezentacijos, reklamos, viešųjų ryšių ir rinkodaros sąnaudų - skirstymo veikloje - 3,1 mln. Lt, kas sudaro 1,18 proc. Aprašo 21.6–21.11 punktuose nurodytų sąnaudų; atitinkamai tiekimo veikloje - 0,6 mln. Lt sąnaudų, kas sudaro 4,3 proc. Bendrovė 2015 m. rugpjūčio 7 d. raštu Nr. 30210-1849 „Dėl informacijos pateikimo“ pateikė Komisijai šių sąnaudų detalizavimą bei būtinumo pagrindimą. Pagal Komisijos pateiktus apskaičiavimus paaiškėjo, kad Komisijos siūlomi dydžiai apskaičiuoti remiantis 2011-2013 metų patikrinimo rezultatų duomenimis, kurie neatitinka faktinių pagrindų 2014 m. sąnaudų dydžių. Atsižvelgiant į tai, Bendrovė prašo dar kartą peržiūrėti pateiktą Komisijai Bendrovės sąnaudų pagrindimą ir atitinkamai pakoreguoti procentinį dydį. Priešingu atveju numatyti šių dydžių perskaičiavimo mechanizmą ateityje pvz. Komisijai atlikus 2014 m. auditą ir paaiškėjus, kad šie santykiniai dydžiai turėjo būti didesni, nes kitu atveju susikuria kontraversiška situacija, kai įmonė visuomet bus priversta deklaruoti mažesnius dydžius nei faktiškai patiriami kaštai, ir patiriami nuostoliai nebus kompensuojami.</p>	<p>„32.6. komandiruočių, personalo vystymo, reprezentacijos, reklamos, viešųjų ryšių ir rinkodaros sąnaudas, kurios yra būtinos reguliuojamai veiklai vykdyti, sudarančias daugiau kaip: <...> 32.6.2. 1,18 0,61 proc. elektros energetikos skirstymo veiklą vykdančios įmonės verslo vieneto veiklos sąnaudų, nurodytų Aprašo 21.6–21.11 punktuose; 32.6.3. 4,3 3,2 proc. elektros energetikos visuomeninio tiekimo veiklą vykdančios įmonės verslo vieneto veiklos sąnaudų, nurodytų Aprašo 21.6–21.11 punktuose;“ <...></p>
3.	<p>„32. Elektros energetikos įmonei, vykdančiai sąnaudų paskirstymą, draudžiama reguliuojamų kainų</p>	<p>Komisija derinimo pažymoje nurodo, kad „išmokų pagal kolektyvines sutartis būtinumas nėra įteisintas</p>	<p>„32.14. išmokas pagal kolektyvinę sutartį;“</p>

Eil. Nr.	Projekto/ galiojančio Aprašo nuostata	Komentaras	Siūlomas pakeitimas
	<p>paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai), priskirti šias nepaskirstomas sąnaudas:</p> <p><...></p> <p>32.14. išmokas pagal kolektyvinę sutartį;“</p>	<p>Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka bei jų būtinumas reguliuojamai veiklai vykdyti nėra pagrįstas priešastingumo, protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principais“.</p> <p>Nesutinkame su tokia Komisijos nuomone bei papildomai (prie to kas jau buvo pažymėta anksčiau) pažymime, kad kolektyvinio sutartinio darbo santykių teisinio reguliavimo skatinimas – tiek Lietuvos įstatymo leidėja, tiek bet kurį juridinį asmenį, saistantis tarptautinis įsipareigojimas. Pakreipti nacionalinį teisinį reguliavimą sutartinio (dispozityvaus) teisinio reguliavimo link, t. y. įtvirtinti teisės normas, skatinančias darbo santykius reguliuoti kolektyvinėmis sutartimis, Lietuva įsipareigojo dar 1994 m. rugsėjo 26 d., ratifikavusi Tarptautinės darbo organizacijos konvencijas Nr. 154 „Dėl kolektyvinių derybų skatinimo“ ir Nr. 98 „Dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo“. Toks įsipareigojimas įtvirtintas ir kiek vėliau – 2001 m. gegužės 15 d. ratifikuotoje Europos socialinėje chartijoje (pataisytoje).</p> <p>Lietuvos teismai, aiškindami kolektyvinių derybų vietą darbo santykių reguliavime, yra išaiškinę, kad „kolektyvinės derybos gali veiksmingai funkcionuoti tik tuo atveju, jei: jos vykdomos abiejų šalių gera valia, t. y. dedamos pastangos pasiekti susitarimą, derybos yra tikros (neapsimestinės) ir konstruktyvios, vengiama nereikalingų dėsinių; jų metu yra laikomasi teisingos pusiausvyros principo, t. y. darbuotojų organizacijos, esančios derybų šalimis, yra pakankamai stiprios ir atstovaujamos, taip pat tinkamai informuotos apie įmonės ekonominę bei finansinę situaciją, susijusį ekonominį sektorių, o darbdavys yra suinteresuotas derėtis gera valia“ (žr. pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartį priimtą civilinėje byloje Nr. 3K-3-15/2011). Šioje nutartyje išaiškinta ir tai, kad streikas ar jo grėsmė gali būti vienintelė reali darbuotojų teisėto poveikio darbdaviui priemonė, skatinanti jį eiti į kompromisus, o jos panaudojimą ir naudojimo pabaigimą lemia būtent derybų tarp profesinės sąjungos ir darbdavio eiga, derybų rezultatas.</p> <p>Kaip matyti iš aukščiau išdėstyto, energetikos sektoriuje veikiančios įmonės, kurios privalo būti socialiai atsakingos tiek prieš visą visuomenę, tiek prieš savo darbuotojus, neturi visiškos apsisprendimo teisės / veikimo</p>	

Eil. Nr.	Projekto/ galiojančio Aprašo nuostata	Komentaras	Siūlomas pakeitimas
		<p>laisvės derybose su darbuotojų iniciatyva įsteigtomis profesinėmis sąjungomis. Įmonės yra priverstos sutikti su tam tikrais profesinių sąjungų reikalavimais, yra priverstos priimti profesinių sąjungų siūlomus darbo santykius reguliuojančius pakeitimus (<i>inter alia</i> reikalaujamas tam tikras papildomas socialines garantijas), kadangi, kaip matyti iš aukščiau išdėstyto, profesinės sąjungos turi tam tikrą savo teisių gynimo priemonę, t. y. turi teisę organizuoti streiką, kuris, blogiausios situacijos kontekste, neapibrėžtam terminui gali sustabdyti energetikos sektoriuje veikiančių įmonių veiklą.</p> <p>Remiantis tuo, kas išdėstyta, konstatuotina, kad kolektyvinių sutarčių būtinumas / pagrįstumas nepriklauso nuo įmonių valios. Įmonės, kaip ir visa valstybė, yra saistomos tarptautinių įsipareigojimų kolektyvinių santykių liberalizavimo kontekste, todėl kolektyvinių sutarčių egzistavimas yra pagrįstas tiek reguliuojamoje veikloje, tiek bet kurioje kitoje veikloje. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad turėtų būti atsisakyta 32.14 papunkčio nuostatų, kadangi išmokos pagal kolektyvines sutartis realiai prilygsta sąnaudoms susijusioms su darbo santykiais, kurios yra būtinos ir neišvengiamos.</p>	
4.	„32.15. mokymų dalyvių maitinimo, konkursų, parodų, įvairių renginių, organizavimo, dovanų pirkimo, žalos atlyginimo, pelno mokesčio nuo dividendų, sporto salių ir kaimo turizmo teikiamų paslaugų įsigijimo sąnaudas;“	<p>Didžiąją dalį Bendrovės patiriamų žalos atlyginimo sąnaudų sudaro dėl Bendrovės tinklo sutrikimų, įtampų svyravimų (pasekoje gamtos stichijų ar kitų force majeure įvykių) atlyginami vartotojų patiriami nuostoliai.</p> <p>Paaikškiname, jog remiantis CK 6.263 straipsniu, Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 49.12 punktu, Standartinių elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarčių su buitinais vartotojais sąlygų aprašo 18.6 punktu, Standartinių elektros energijos persiuntimo paslaugos teikimo sutarčių su buitinais vartotojais sąlygų aprašo 17.12 punktu, tais atvejais, kai Bendrovės paslaugos ir tiekiamos elektros energijos kokybė neatitinka sutarties ir kitų kokybę reglamentuojančių norminių teisės aktų nustatytų reikalavimų, standartų (esant tinklo sutrikimams, įtampų svyravimams ir pan.) ir yra nustatomos visos Bendrovės civilinės teisinės atsakomybės sąlygos ir Bendrovė privalo atlyginti vartotojų patirtus tiesioginius nuostolius (dažniausiai – kompensacijos už sugadintus elektros įrenginius).</p> <p>Taip pat norime Komisijai paaiškinti ir tai, kad žalos išieškojimas dažniais atvejais nėra įmanomas, kadangi</p>	„32.15. mokymų dalyvių maitinimo, konkursų, parodų, įvairių renginių, organizavimo, dovanų pirkimo, žalos atlyginimo, pelno mokesčio nuo dividendų, sporto salių ir kaimo turizmo teikiamų paslaugų įsigijimo sąnaudas;“

Eil. Nr.	Projekto/ galiojančio Aprašo nuostata	Komentaras	Siūlomas pakeitimas
		<p>patirtos žalos nėra iš ko išieškoti, kadangi: (i) žala yra sukelta force majeure arba (ii) siekiant atstatyti sutrikusį elektros energijos tiekimą atsiradusį dėl force majeure ar kt. veiksnių, kad patekti į pažeidimo vietą turi būti padaroma tam tikra materialinė žala žemės savininkui, kurio nuosavybės teise priklausančios valdos yra netoliese pažeidimo šaltinio arba pažeidimo šaltinis yra tose valdose.</p> <p>Siekiant suvaldyti galimas rizikas, Bendrovė buvo numačiusi įsigyti bendrosios civilinės atsakomybės draudimą prieš trečiąsias šalis. Buvo atlikta šalyje veikiančių draudimo bendrovių apklausa. Nei viena iš draudimo bendrovių nesutiko drausti Bendrovės patiriamos rizikos – netinkamo elektros energijos pateikimo elektros energijos vartotojams. Tokio pobūdžio žalos sudaro didžiąją dalį visų žalų susijusių su Bendrovės veikla prieš trečiuosius asmenis. Atsižvelgiant į padėtį draudimo rinkoje, žalų istoriją bei bendrosios civilinės atsakomybės draudimo kainą, buvo priimtas galutinis sprendimas tokio pobūdžio draudimo nepirkti.</p> <p>Siekiant išvengti Komisijos nurodytų rizikos, kad jei žalos sąnaudos būtų atskirai įtraukiamos į būtinąsias reguliuojamos veiklos sąnaudas, įmonė nebūtų suinteresuota ir skatinama gerinti valdomų tinklų kokybę, aktyviai vykdyti žalos išieškojimą, siūlome Komisijai įvertinti pagrįstą/leidžiamą žalų lygį ir nustatyti santykinį apribojimą.</p>	
	Galiojančio Aprašo nuostatos		
5.	<p>32. Elektros energetikos įmonei, vykdančiai sąnaudų paskirstymą, draudžiama reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai), priskirti šias nepaskirstomas sąnaudas:</p> <p>32.1. beviltiškas skolas, baudas, delspinigius;</p>	<p>Aktualioje korespondencijoje tarp Bendrovės ir Komisijos, kurios metu Komisija ir Bendrovė apsikeitė savo nuomonėmis, Komisija nurodė, kad nesutinka su Bendrovės siūlymu reguliuojamomis (būtinosiomis) sąnaudomis pripažinti beviltiškas skolas, motyvuodama tuo, kad rizika dėl gautinų skolų vertės nurašymų ir sumažėjimų yra įvertinta WACC skaičiavimuose priskiriant ją šalies rizikai. Akcentuotina, kad iš Komisijos gavus WACC skaičiavime dalyvaujančius komponentus, paaiškėjo, kad perdavimo tinklo operatoriaus WACC skaičiavime dalyvaujantis rizikos matmuo (β) yra 0,01 dalimi didesnis nei skirstomojo tinklo operatoriaus, todėl argumentas, kad beviltiškų skolų rizika yra įvertinama skaičiuojant WACC yra niekuo nepagrįstas, kadangi</p>	<p>32.1. beviltiškas skolas, baudas, delspinigius, 32.1.1 skolų vertės sumažėjimo sąnaudas, sudarančias daugiau kaip 0,2 proc. nuo elektros energijos skirstymo tinklų įmonių metinių pardavimo pajamų.</p>

Eil. Nr.	Projekto/ galiojančio Aprašo nuostata	Komentaras	Siūlomas pakeitimas
		<p>skirstomojo tinklo operatorius aptarnauja nepalyginamai daugiau klientų nei perdavimo tinklo operatorius ir atitinkamai susiduria su ženkliai didesne nemokumo rizika. Bendrovė pažymi, kad surinkdama lėšas už elektros energiją (iš buitinių vartotojų) ir už persiuntimo paslaugą (iš komercinių vartotojų), absorbuoja visų klientų nemokumo riziką.</p> <p>2011-2013 m. (per sąlyginį šalies ekonomikos nuosmukį) Bendrovė gavo virš 6,872 mlrd. litų pajamų, tuo tarpu abejotiniomis ir beviltiškomis skolomis buvo pripažinta tik 0,3 proc. gautinų sumų (apie 22 mln. litų), kai remiantis tarptautine praktika pvz. telekomunikacijų sektoriuje, žemu blogų skolų lygiu laikomas dydis, kai jis neviršija 1 proc. nuo įmonės pardavimo pajamų.</p> <p>Manome, kad Komisijos teiginys neva „atsižvelgiant į Europos reguliuotojų praktiką, beviltiškos skolos paprastai nepripažįstamos pagrįstomis sąnaudomis. Į reguliuojamos veiklos sąnaudas beviltiškų skolų netraukia, šios šalys pvz.: Latvija, Slovakija, Lenkija, Graikija, Didžioji Britanija, Portugalija, Prancūzija“ nėra teisingas nes kitos ES šalys į reguliuojamos veiklos sąnaudas beviltiškų skolų sąnaudas įtraukia.</p> <p>Siūlome nustatyti skolų vertės sumažėjimo sąnaudų apribojimą, numatant, kad sąnaudos, viršijančios numatytą apribojimą, neleidžiamos įtraukti į reguliuojamą veiklą, o skolų vertės sumažėjimo sąnaudas, neviršijančias nustatytos ribos, pripažinti reguliuojamos veiklos sąnaudomis.</p>	